

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΔΗΜΟΚΡΕΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΚΛΑΣΙΚΩΝ & ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥΠΟΛΗ, 69 100 ΚΟΜΟΤΗΝΗ
Τηλ: 25310 - 39932
Email:

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΦΥΣΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»
ΤΕΡΜΑ ΠΑΤΡ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ & ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ
ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 15341 ΑΤΤΙΚΗΣ
Τηλ: 210
Email:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εκπαίδευση κωφών και βαρήκων σε γενικά ή ειδικά σχολεία.

Μια συγκριτική μελέτη για τα πλεονεκτήματα του κάθε σχολικού πλαισίου

Education of the deaf and hard of hearing in general or special schools.

A comparative study of the advantages of each school context

της Αλεξάνδρας Κατσιμπέρι

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται

Στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου

του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης

Του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο

Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών

Με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1^{ος} Επιβλέπων: Δρ. Αγάθη Σταθοπούλου, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

2^{ος} Επιβλέπων: Δρ. Ζωή Καραμπατζάκη, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

3^{ος} Επιβλέπων: Δρ. Ζαχαρούλα Ταβουλάρη, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια, Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία παρουσιάζει μια συγκριτική μελέτη που εξετάζει τα πλεονεκτήματα της εκπαίδευσης κωφών και βαρήκων μαθητών στα γενικά σχολεία έναντι των ειδικών σχολείων. Η εκπαίδευση των ατόμων με προβλήματα ακοής είναι ένα κρίσιμο πεδίο σπουδών, καθώς επηρεάζει άμεσα τη συνολική τους ανάπτυξη, τα ακαδημαϊκά επιτεύγματα και τις μελλοντικές προοπτικές τους. Ο στόχος αυτής της έρευνας είναι να διερευνήσει τα μοναδικά οφέλη που προσφέρει κάθε σχολικό πλαίσιο και να δώσει πληροφορίες για την πιο αποτελεσματική εκπαιδευτική προσέγγιση για αυτόν τον μαθητικό πληθυσμό.

Μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, η έρευνα επικεντρώνεται σε διάφορες πτυχές, συμπεριλαμβανομένων των ακαδημαϊκών επιδόσεων, της κοινωνικής ένταξης, της γλωσσικής ανάπτυξης, των εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης και άλλων παραγόντων που βοηθάνε ή περιορίζουν τους κ/β μαθητές. Τα ευρήματα της μελέτης αποδεικνύουν ότι η εκπαίδευση κ/β μαθητών στα γενικά σχολεία προσφέρει πολύτιμες ευκαιρίες για κοινωνική ένταξη και ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων, ενισχύοντας την αίσθηση της ένταξης. Η έκθεση σε διαφορετικούς συνομηλικούς ενισχύει την προσαρμοστικότητά τους και μειώνει την απομόνωση. Ωστόσο, υπάρχει δυσκολία στην παροχή εξειδικευμένης υποστήριξης, εμποδίζοντας τη βέλτιστη γλωσσική και ακαδημαϊκή ανάπτυξη.

Τα ειδικά σχολεία, σχεδιασμένα για κωφούς μαθητές, προσφέρουν εξατομικευμένα προγράμματα σπουδών και ικανούς εκπαιδευτικούς με καλή γνώση της εκπαίδευσης των κωφών. Δίνεται προτεραιότητα στην εξατομικευμένη μάθηση, ενισχύοντας τη γλωσσική και ακαδημαϊκή επάρκεια. Ωστόσο, ο κίνδυνος απομόνωσης από τους ακούντες συνομηλικούς και η περιορισμένη έκθεση σε αλληλεπιδράσεις στον πραγματικό κόσμο θα μπορούσαν να εμποδίσουν την κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη. Η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ γενικής και ειδικής εκπαίδευσης είναι το κλειδί για τον εξοπλισμό κωφών μαθητών για ολοκληρωμένη επιτυχία.

Λέξεις κλειδιά: εκπαίδευση κωφών/βαρήκων μαθητών, ειδικά- γενικά σχολεία, κοινωνικοσυναισθηματικές δυσκολίες, γνωστικές δυσκολίες

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Alanazi, M. (2021). Communicating with Deaf Students in Inclusive Schools: Insights from Saudi University Faculty. *Eurasian Journal of Educational Research* 95 (2021) 188-209. DOI: 10.14689/ejer.2021.95.11
- Alasim, K. (2018). Participation and Interaction of Deaf and Hard-of-Hearing Students in Inclusion Classroom. *International Journal of Special Education*, v33 n2 p493-506
- Almomani F, Al-sheyab N, Al-momani O, Alqhazo M. (2018). Memory and potential correlates among children in Jordan. *L. BMC Psychiatry*. 18(127):1727–32.
- Alothman, A. (2014). Inclusive Education for Deaf Students in Saudi Arabia: Perceptions of Schools Principals, Teachers and Parents. Doctoral Dissertation, Lincoln, Lincolnshire: University of Lincoln.
- [http://eprints.lincoln.ac.uk/19026/1/Alothman %20Abdulaziz %20Education %202014.pdf](http://eprints.lincoln.ac.uk/19026/1/Alothman_%20Abdulaziz_%20Education_%202014.pdf)
- Alshutwi, SM., Ahmad, A.Ch. and Lee, L.W. (2020). The Impact of Inclusion Setting on the Academic Performance, Social Interaction and Self-Esteem of Deaf and Hard of Hearing Students: Systematic Review and Meta-Analysis. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. Vol. 19, No. 10, pp. 248-264, <https://doi.org/10.26803/ijlter.19.10.14>
- AuBuchon AM, Pisoni DB, Kronenberger WG. (2015). Verbal processing speed and executive functioning in long-term cochlear implant users. *J Speech Lang Hear Res*. 2015 Feb;58(1):151-62. doi: 10.1044/2014_JSLHR-H-13-0259
- Barker DH, Quittner AL, Fink NE, Eisenberg LS, Tobey EA, Niparko JK; CDaCI (2009). Investigative Team. Predicting behavior problems in deaf and hearing children: the influences of language, attention, and parent-child communication. *Dev Psychopathol*. 21(2):373-92. doi: 10.1017/S0954579409000212
- Bottcher, L., & Dammeyer, J. (2013). Disability as a risk factor? Development of psychopathology in children with disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 34(10), 3607-3617.
- Brown, P. M., & Cornes, A. (2015). Mental health of Deaf and Hard-of-Hearing adolescents: What the Students Say. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 20(1), 75-81

- Bure, M. & Bonder, F. (2000). *The Royal Institute for the Deaf 'H.D. Gyt': A few years beyond the threshold towards bilingual education*. In the 19th International Congress on the Education of the Deaf Congress CD Rom Proceedings: Sydney.
- Cagulada, E., & Koller, D. (2019). "It's a hearing world": Parents' perspectives of the well-being of children who are deaf and hard of hearing. *Deafness & Education International*, 22(2) 1-17.
- Cripps, J. H., & Supalla, S. J. (2012). The power of spoken language in schools and deaf students who sign. *International Journal of Humanities and Social Science*, 2(16), 86-102.
- Eriks-Brophy A & Whittingham J. (2013). Teachers' perceptions of the inclusion of children with hearing loss in general education settings. *Am Ann Deaf.*;158(1):63-97. doi: 10.1353/aad.2013.0009.
- Dimakos, I. & Vakrou, A. (2016). Απόψεις εκπαιδευτικών σχετικά με την εκπαίδευση κωφών και βαρήκων μαθητών σε ειδικά σχολεία και σχολεία γενικής εκπαίδευσης.[Views of teachers about the education of deaf and hard of hearing students in special schools and general education schools]. *Pedagogikos Logos*, 1, 33- 54
- Erting, C.J., Johnson, R.C., Smith, D.L. & Snider, B.D (1994). *The Deaf Way*. Washington, D.C.: Gallaudet University Press.
- Freebody, P. & Power, D. (2001). Interviewing Deaf Adults in Postsecondary Educational settings: Stories, cultures and life Histories. *Journal of Deaf studies and Deaf education* 6 (2), 130-142.
- Eriks-Brophy, A., Durieux-Smith, A., Olds, J., Fitzpatrick, E. M., Duquette, C., & Whittingham, J. (2012). Communication, academic, and social skills of young adults with hearing loss. *The Volta Review*, 112, 5–35. R
- Forlin C.(2010). Reframing teacher education for inclusion .In Forlin C. (Ed.), *Teacher education for inclusion: Changing paradigms and innovative approaches* (pp. 3-10). Abingdon, OX: Routledge.
- Giavrimis, P. (2010). *Issues of pedagogy and school psychology*. Athens: Sideris
- Greek government. (2000). Greek Government official website. Retrieved from e-nomothesia: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-2817-2000.html>

Greek Ministry of Education - Pedagogical Institute. (2004). Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας για την υποχρεωτική εκπαίδευση. - Curriculum of Greek Sign Language for Primary and Secondary School. (B. Κουρμπέτης , Ed.) Athens: Greek Ministry of Education - Pedagogical Institute.

Hadjikakou, K. (2003). Bilingual education of deaf children: potentiality or utopia. *Sygchroni Ekpaideysi*,133, 89-98.

Hintermair M. (2013). Executive functions and behavioral problems in deaf and hard-of-hearing students at general and special schools. *J Deaf Stud Deaf Educ.* 18(3):344-59. doi: 10.1093/deafed/ent003.

Karampidis, K., Trigoni, A.& Papadourakis, G.(2021). Communication challenges in inclusive education faced by deaf and non-deaf people. National Report. Hellenic Mediterranean University

Kelman, C. A. & Branco, A. U. (2009). (Meta) Communication strategies in inclusive classes for deaf students. *American Annals of the Deaf*, 4, 371–381. doi:10.1353/aad.0.0112

Kourbetis, V. (2006).Curriculum Based Assessment of the GSL, Theoretical and Practical Implications for the Understanding of the SignLanguage Acquisition and its Consequences for Sign Language Assessment. Switzerland: Zurich, 15-17 September

Kourbetis, V., Adamopoulou A & Ferentinos, S. (2006). Deaf Communities and Social Inclusion: A Cross-National Comparative Study. *In Venetta Labropoulou (Ed.),*Inclusion of People in Education and Society: International Perspectives . Patra: Panepistimio Patron.

Kourbetis, V., Hoffmeister R. & Simpsa, Th. (2004). Curriculum of the Greek Sign Language as the first language of deaf pupils/students.*In D. Chatzidimitriou, Taratori, E., Kougiourouki, M. & Stravakou, P. (Eds.)* Proceedings of the 4th Panhellenic Conference of PEE “Greek Education and Educational Research” . Thessaloniki: Kyriakidis - Pedagogical Association of Greece

Kourbetis, V. & Savvallidou, F. (2006). “Access of Deaf Students to Higher Education: Interpreting the challenge”. *The EAN Annual Conference* , 30 August 2 September 2006, Thessaloniki, Greece

- Kurkova, P. (2015). Emotions in the physical activities of Czech students who are deaf or hard of hearing in general and special education. *Journal of Physical Education and Sport* , 15(4), Art 126 pp.823 - 828, DOI:10.7752/jpes.2015.04126
- Lampropoulou, V. (2005). Inclusion: What do we really mean? In V. Lampropoulou (Ed.). *The Proceedings of the International Conference: Inclusion of Deaf people in education and society,international prospective* (pp 9-18). Patras: University of Patras.
- Labropoulou, V. (1999a).Society and the Deaf: Community and Deaf culture/. *1st Educational package of training*. Patra: P.T.D.E
- Labropoulou, V. (1999b). Education and the deaf child. *3rd Educational package of training*. Patra: PTDE
- Laugen, N. J., Jacobsen, K. H., Rieffe, C., & Wichstrøm, L. (2016). Predictors of psychosocial outcomes in hard-of-hearing preschool children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 21(3), 259-267.
- Landsberger, S. A., Diaz, D. R., Spring, N. Z., Sheward, J., & Sculley, C. (2014). Psychiatric Diagnoses and Psychosocial Needs of Outpatient Deaf Children and Adolescents. *Child Psychiatry & Human Development*, 45(1), 42-51.
- Macaulay CE & Ford RM. (2013). Family influences on the cognitive development of profoundly deaf children: exploring the effects of socioeconomic status and siblings. *J Deaf Stud Deaf Educ*. 18(4):545-62. doi: 10.1093/deafed/ent019 10
- Mantzikos, C. & Lappa, Ch. (2020). Difficulties and Barriers in the Education of Deaf and Hard of Hearing Individuals in the Era of COVID-19: The Case of Greece -- A Viewpoint Article. *European Journal of Special Education Research* v6 n3 p75-95
- Meinzen-Derr J, Wiley S, Choo DI. (2011). Impact of early intervention on expressive and receptive language development among young children with permanent hearing loss. *Am Ann Deaf*. 155(5):580-91. doi: 10.1353/aad.2011.0010
- Mekonnen, M., Hannu, S., Elina, L., & Matti, K. (2015). Socio-emotional problems experienced by deaf and hard of hearing students in Ethiopia. *Deafness & Education International*, 17(3), 155-162.

Mekonnen M, Hannu S, Elina L, Matti K. (2016). The Self-Concept of Deaf/Hard-of-Hearing and Hearing Students. *J Deaf Stud Deaf Educ.*21(4):345-51. doi: 10.1093/deafed/enw041. Mitchell, T.V. & Quittner, A.L. (1996). Multimethod study of attention and behavior problems in hearing-impaired children. *J Clin Child Psychol.* 5:347–53. doi.org/10.1207/s15374424jccp2501_10

Moore, D. (2001). *Educating the deaf: Psychology, principles and practice*. Boston, MA: Houghton Mifflin.

Parhoon, K., Movallali, G., & Hassan-Zadeh, S. (2014). Attitude of Regular and Itinerant Teachers Towards the Inclusion of Hearing Impairment Children. *Iranian Rehabilitation Journal*, 12(4), 22–28

Pérez-Jorge, D.; Rodríguez-Jiménez, M.d.C.; Ariño-Mateo, E.; Sosa-Gutiérrez, K.J. (2021). Perception and Attitude of Teachers towards the Inclusion of Students with Hearing Disabilities. *Educ. Sci.* 11, 187. <https://doi.org/10.3390/educsci11040187>

Piccolo, L.d.R., Arteché, A.X., Fonseca, R.P. et al. (2016). Influence of family socioeconomic status on IQ, language, memory and executive functions of Brazilian children. *Psicol. Refl. Crít.* 29, 23 (2016). <https://doi.org/10.1186/s41155-016-0016-x>

Pinquart, M., & Pfeiffer, J. P. (2015). Bullying in students with and without hearing loss. *Deafness & Education International*, 17(2), 101-110.

Polat, F. (2003). Factors Affecting Psychosocial Adjustment of Deaf Students. *Journal of Deaf Studies And Deaf Education*, 8(3), 325-339.

Ptok M. (2011). Early detection of hearing impairment in newborns and infants. *Dtsch Arztebl Int.* 108(25):426-31. doi: 10.3238/arztebl.2011.0426.

Punch, R., & Hyde, M. (2011). Social participation of children and adolescents with cochlear implants: A qualitative analysis of parent, teacher, and child interviews. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 16, 474–493. doi:10.1093/deafed/enr001

Rieffe, C., Broekhof, E., Eichengreen, A., Kouwenberg, M., Veiga, G., da Silva, B. M. S., Frijns, J. H. M. (2018). Friendship and Emotion Control in Pre-Adolescents With or Without Hearing Loss. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 23(3), 209-218.

Rodda, M. & Eleweke, J. (2006). Theories of literacy development in limited English proficiency deaf people: a review. *Deafness & Education International*, 2(2), 101-113

Roppolo, R. (2016). The Perceptions of General Education Teachers on the Inclusion of Students who are Deaf or Hard of Hearing in the General Education Classroom. *Honors Theses*. 375.

Shaver, D.M., Marschark, M., Newman, L. & Marder, C. (2014). Who is where? Characteristics of deaf and hard-of-hearing students in regular and special schools. *J Deaf Stud Deaf Educ.*;19(2):203-19. doi: 10.1093/deafed/ent056.

Singer, S. J., Kamenakis, J., Shapiro, A., & Cacciato, K. (2020). Determining Language and Inclusion for Deaf-Plus Children. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 13(1), 1–19. Retrieved from <https://www.iejee.com/index.php/IEJEE/article/view/953>

Σκανδάλη, Α.(2021). Συγκριτική αξιολόγηση των εναλλακτικών δομών εκπαίδευσης κωφών και βαρήκων: Ειδικά σχολεία έναντι γενικών σχολείων. Μεταπτυχιακή Διατριβή. Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.

Terlektsi, E., Kreppner, J., Mahon, M., Worsfold, S., & Kennedy, C. R. (2020). Peer Relationship Experiences Of Deaf And Hard-Of-Hearing Adolescents. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 25(2), 153-166.

Theunissen, S. C. P. M., Rieffe, C., Netten, A. P., Briaire, J. J., Soede, W., Schoones, J. W., & Frijns, J. H. M. (2014). Psychopathology and its risk and protective factors in hearing-impaired children and adolescents: a systematic review. *JAMA pediatrics*, 168(2), 170-177.

Thompson RB, Foster BJ. (2014). Socioeconomic status and parent-child relationships predict metacognitive questions to preschoolers. *J Psycholinguist Res*. 43(4):315-33.

doi: 10.1007/s10936-013-9256-4

Vera-Estay E, Seni AG, Champagne C, Beauchamp MH. (2016). All for One: Contributions of Age, Socioeconomic Factors, Executive Functioning, and Social Cognition to Moral Reasoning in Childhood. *Front Psychol.*;7:227. doi: 10.3389/fpsyg.2016.00227

Vermeulen, J. A., Denessen, E., and Knoors, H. (2012). Mainstream teachers about including deaf or hard of hearing students. *Teaching and Teacher Education* 28, 174–181. doi: 10.1016/j.tate.2011.09.007

Weisel, A., and Tur-Kaspa, H. (2002). Effects of labels and personal contact on teachers' attitudes toward students with special needs. *Exceptionality* 10, 1–10. doi: 10.1207/S15327035EX1001_1Frontiers in Education 09 frontiersin.org

Woolfolk, A. E., W., Hughes, M., & Walkup, V. (2007). *Psychology in Education*. Harlow: Pearson Education.

Xie, Y.-H., Potměšil, M., & Peters, B. (2014). Children Who Are Deaf or Hard of Hearing in Inclusive Educational Settings: A Literature Review on Interactions With Peers. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 19(4), 423-437. doi: 10.1093/deafed/enu017.

Zapien, C. (1998). Options in deaf education –History, methodologies, and strategies for surviving the system. Retrieved May 28 2023 , from <http://www.listen-up.org/edu/options1.htm>.